

Redactiunea

se affia in

Strat'a tragatorului

(L'óvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii tramisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, cnmercialu si economicu.

Appare Domes'a.

Pretulu de Prenumeratiune :
 Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
 Pre siesse lune . . . . . 5 „ „ „
 Pre annulu intregu . . . . . 10 „ „ „
 Pentru Roman'ia :
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „
 Pentru Insertiuni :
 10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
 pentru fiesce-caré publicatiune sepa-
 ratu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 17/29. Nov. 1873.

Cris'a ministeriale au devenitu acuta. Demissiunea ministriloru K. Kerkapoli si Lud. Tis'a este fapta implinita; ei demissionara in 21. Nov. si ministrulu presiedinte Szlavy, au presentatu demissionile celloru doi cellegi ai sei M. Salle imperatului in consiliulu ministeriale tienu in 23. Nov. sub presiedinti'a imperatului, care le au si primitu, inse despusetiuni ulterioare n'au urmatu inca, parte pentru ca ministrulu Kerkapoli are se stee la loculu seu pana dupa votarea imprumutului negociatu prin dsa, parte pentru ca vointi'a imperatului este ca reconstituirea ministeriului se se faca dupa serbarea jubileului de a 2. Dec. a. c. Indata dupa demissiunea celloru doi ministri, presied. Szlavy au sulevatu cestiunea solidaritatii si in urmare a acesteia au dechiaratu, ca d'insulu inca este decisu a- si cere demissiunea, si, firesce cu ellu d'impreuna, intregu ministeriulu. De atunci in coce se nascura multe faime despre nou'a constituire a cabinetului. Asiá se dice, ca insu-si Domnitoriulu ar fi cerutu lui Deák parere sa in asta privintia si ca acestu a ar fi rogatu pre M. Sa a tiené d'intre ministrii actuali pre trei favoriti ai sei, a nume: pre Szlavy, Szapary si Szende. In cercurile deputatiloru se vorbesce multu si multe despre acesta cerere a betranului Deák, multi se indoiescu despre asistintia unei asemenea cerere, parte ca nu se pricepe, pentru ce Deák doresce a se tiené chiaru numai acei trei ministri, dintre cari unulu Szlavy de si capu desceptu, onorabilu si cu rutina burocratica, dar vre unu portentu nu este, era Szapary si Szende trecu de nesce mediocritati, de cari se gasescu destulle intre deputatii deakisti, se crede inse ca acesti ministri, ca omeni gat'a a plini ori ce poruncela, chiaru d'in aceasta cauza sunt placuti betranului.

Caus'a demissionii lui Tis'a nimene nu o cerca pentru ca nu are neci o insemnetate si a fara d'acesta se scie ca luca la constituirea ministeriului actualu insu-si cerusse demissiunea sa si numai la staruitori'a rogare a lui Szlavy se deice a mai remane la postulu seu; cu atatu mai multu se cerca inse, caus'a demissionii lui Kerkapoli, singuru capacitate geniale intre cellegii sei, ca-ce nu se pote pricepe cum de esse numai d'insulu, care nu insu-si, seau cellu pucinu nu singuru este caus'a calamitatii financiare, la care au ajunsu. tierr'a, si cum de nu se ducutu toti ministrii actuali? candu de almintrea inca se scie, acestu cabinetu au fostu numai provisoriu, ceea ce insu-si Szlavy au marturisitu. Se se mai faca era unu provisoriu in acestu provisoriu, nu ar fi de neci unu folosu pentru tierra, ba lucrurile s'ar incurca mai multu si situatiunea s'ar ingreuna mai tare, — deci opiniunea publica este, ca cris'a ministeriale nu se va margini numai la personele dloru Kerkapoli si L. Tis'a, ci ca ea va fi generale. Domnitoriulu apretiesce insu-si greutatea situatiunii, de aici e si autografulu ce au tramissu lui Deák spre a-i cere suatulu. Interessanta si forte caracteristica este apostrofarea ce contele Andrassy au facutu deakistiloru „se crede ca este rusne a fi mamelucu; acest'a este unu prejudiciu! Candu rezimulu majoritatii parlamentarie tiene in mani administratiunea, atunci deto-

rinti'a majoritatii este a-lu sustiené fara siovaire (sans phrase); a votá simplu pentru tote proiectele lui. Solii poteriloru straine mi-lauda adese maturitatea politica a Unguriloru facia cu lipsa de scola si disciplina politica a Cislaitaniloru. In suffletulu meu cugetamu inse, catu de pucinu intemeiata este acesta lauda. Apoi Austriacii, — o, d'insii au venurile loru celle mari si prisosele; noi inse... noe ce ni mai remane, de ne vomu arretá si nematuri?... gránulu ce nu-lu seceramu!“ Contele Andrassy se feresce a spune: de vre se tiene cabinetulu lui Szlavy, ori ba? si pre cine ar vre eventualmente, in loculu lui? Persone d'in giurulu lui Andrassy spanu, ca demissionandu Szlavy, in loculu acestui-a bucurosu ar vedé pre contele Iosifu Zichy, actualu ministru de commerci, — apoi se scie ca vointi'a lui Andrassy s'au plinitu pana acum si are se se plinesca, precatu tempu se affia in apogeulu favorei si a potestatii; dar... draculu nu dorme si se ivesce in tipulu si form'a vechiloru conservatori, a caroru venire la potere este numai cestiune de tempu.

Faim'a despre venirea la potere a vechiloru conservatori, curre de multu si a nume de la intrarea in actiune a partitei clericali unite sau mai bine dicandu „identice“ cu cea conservatoria, adeca de la alegerile pentru sesiunea presente a camerei si se sustiene mereu de la primulu discursu allu baronului Szlavy, — mai genialu corifeu allu partitei conservatorie. Acesta faima primi consistentia prin noulu discursu memorabile ce Sennyei tiené in sied. de 25. Nov. cu occasiunea desbateriloru gener. a supr'a proiectulu de lege pentru imprumutulu de 76 1/2 mill. si resp. de 153 millione, carele addusse la deslegare cestiunea crizei ministeriali. Resunetulu acestui discursu cutriera inca si asta-di atmosfer'a Camerei si comentariile a supr'a enunciatuniloru acestui omu de statu implemeru colonele toturoru diarielor. — Sennyei dechiarandu ca votedia, silitu de impregiurari, greulu imprumutu, dechiará totodata, ca au sositu minutulu d'a rumpe cu unu sistem ce ducé de a dreptulu tierr'a la ruina financiara, accentuedia necessitate neaperata d'a se iniati cu una ora mai nainte sistemulu de pastrare si crutiare pana la estremele margini possibili si acest'a „lapedandune chiaru — disse oratorulu — de unele idee favorite ce avemu“ adeca de grellusii, cari li cantá mereu ca Ungari'a este mare potere europeana si ca atare cauta se intretiena mare ostire de honved. Sennyei, cu multa incredere, chiaru cu inganfarea aristocratica si a omului siguru de ceea ce dice si vre, spuse ca scie, cumca tierr'a accepta programmu de la d'insulu, deci innaltia steagulu „pastrarii“ sperandu ca sub ellu se voru aduna tote partitele.

Desvoltarea in detaiu a programmulu seu o lassa pre acellu tempu, care dupa cum tiene dsa, nu este de parte. Deputatii d'in tote partite Camerei stetera uimiti sub impressiunea acestoru cuvinte cutediatorie. Mai multi oratori d'in oppositiune, E. Simonyi, Irányi, C. Tisza, etc. reflectara la multu insemnatoriile cuvinte alle lui Sennyei, a nume Irányi, cu egala arrogancia si positivitate dechiará, ca „steagulu este redicatu ce e dreptu, are ducele seu si statulu majoru, dar nu are oste si scie ca filii

namii magiare nu voru sta sub acesta flamura invecchita.“ — Neci unulu in d'intre oratori nu s'a aventatu la inaltmea ideelor, la caldur'a sentimentelor si la accentele elegiace alle sorrei si d'in profunditatea inimei salle pesseloru voci, alle deputatulu B. Hrvath, care intre fragoresele applase alle deputatiloru appera libertatea poporulu castigata in multe lupte si cu scumpu sange de la 1848. pana in diu'a de sta-di, si ammenintata era de contrai ei cei seculari, intre cari firesce intlesse pre Sennyei cu partisanii sei. Presta innaltu in contr'a steagulu ce s'a redicatu recunoscandu insu-si, ca de anni pana asta-di, nu s'au facutu incinemica de conservatu, vechii conservatori, ne avendu ce conservá, n'au ce autá se venia la potere.

Du tote aceste protestari, impressiune facuta prin discursulu lui Sennyei nu l'a stersu, si, precum am dissu mai de multe ori, venirea lui la potere este numai cestiune de tempu si acestu tempu nu pote fi de parte. — Pote fi, ca asta datu se va face inca incercare cu unu misteriu scossu d'in partit'a Deakistiloru se pote ca va remane Szlavy cu actuali cellegi si se va plini numai loculu celtru doi essiti; se pote in fine ca se va constitu unu ministeriu de coalitiune cu Hiczy, dar ori in care casu, acestu nou ministeriu nu se va bucura de lunga vietia. — Cátu pentru noi, marturismu cu sinceritate, ca de nu se va bucura acestu nou ministeriu, neci unu bine de la schimbare, atát'a inse constátamu, ca mai réu ministeriu, a nume pentru noi romanu, decâtu au fostu allu lui Szlavy, nu pote se venia altulu; sub ministeriulu lui s'a calcatu lega de nationalitate si s'a scossu limb'a ronana d'in acelle pucine municipie unce magiari neci de leacu nu sunt. Szlavy s'au arretatu inca precandu fusese prefectu in Bihari'a, ca nu este amcu Romaniloru, dar se o scie dsa ca neci Romanii nu sunt amici dsalle, si voru salutá cu bucuria d'fu'a in care se va etrage, dandu locu altui-a mai equitablu, care se scia luá in consideratiune pretoti factorii d'in tierra.

De este adeverata scirea, ca betranulu Deacu vre se depuna mandatulu de leputatu, acestu faptu ar avé mare importantia, pentru ca, nu precum dice „Pster Lloyd“ din caus'a morbului, ci d'li alte cause va fi luatu resolutiunea de a face acestu passu, si, precum credem noi, d'in cauza, ca si a inchiaturolulu de conducatori, partit'a lui se affia in disolutiune, fia ca nu má vre se-lu asculte, fia ca nu este multimita de conducerea lui politica. Ce e drptu, Deák este mare legistu si precatu tipu cestiunea de statu agita tierr'a, ell scieá se dee suatulu cellu mai acetabile pentru elementulu magiaru, da de ací incolo: in cestiuni politice, si u atatu mai pucinu in celle financiaricrá si dlui precum sunt toti gregarii. — Daca Deák abdica fia de buna voi'a sa fia de sila, atunci vechii conservatori sta la porta, gat'a spre intrare.

Alegerea de Episcopu la Aradu.

Diu'a de 24 Noemvre, st. n. adeca Lui-a trecuta, au fostu si va remane o d'importantu nu numai pentru diecesea Aradului, ci chiaru si in istori'a besericea a Romaniloru gr. or. d'in Ungari'a

si Transilv. pentru ca rezultatulu alegerii este demare invetiatura pre viitoru, pentru toti omenii de partita, cari nu se sfiescu a duce in sinulu besericei tote pasiunile si tote appucaturele cortesiesci de cari se servesce bethiarismulu magiaru la alegerile de deputati dietali. Moral'a cea dubia, cu mediulocele ei celle immoral si nepermesse, si-a primitu recompensa meritata. Intrigantii de professiune, attentatorii la onore, ba ucidetorii cari intru nerusnat'a loru inganfarea cutediasse pana si a declará „morti“ pre cei „vii“ si cu mai multa vitalitate decâtu d'insii, — primira insi-si, dreptu respata „lovitur'a de morte.“ Ore vedé-voru, recunnosce-voru ca acestu resultat este pen'a peccatulu loru? si prin urmare, op'er'a procedintiei. Cum voru „sta la vorba“ cu cei „invitati din morti“ cu gloria, spre rusnarea falsiloru si necompetitoru judecatori? — Vedia consciintia loru; noi se ne vedemu de afacerea nostra de diaristi.

Luni tota diu'a Romanii d'in Pest'a acceptau cu neastemperu, ca se affie despre celle ce se petrecusse sambeta si dominica in consistoriu si conferentia, despre lupte, in fine despre resultatulu alegerii, acceptau, cei interessati, ca telegrafulu se adduca numele cellu ce au essitu d'in urna invingatoriu, dar numai dupa 5 ore ser'a sosira telegrammele, intre cari unulu la adress'a nostra p'nti bunetatea unui amicu d'in Aradu numai la 6 1/2 ore ni s'a presentatu la Redactiune, de carele sciamu ca la 12 ore din di, adeca la media-di. Este acesta intardiare povenita d'in indatinat'a iutiela telegrafica-magiara, sau d'in amicabilitatea officiuului tel. de la statiunea Aradului? nu potemu sci, de ora ce sosirea telegramulu la Pest'a este insemnata a se fi intemplatu la 5 ore, 10 min. adeca: lunga calle! de la Aradu pana la Pest'a, calle de melciu dar nu de fluidu electricu. Fia cum va fi fostu, constátamu cu placere, ca scirea fu imbucuratoria pentru romanii d'in Pest'a si se comunicá inca atunci ser'a de la unii la alii, cuprinsulu telegrammeloru, carele este „Resultatulu alegerii este: Mironu Romanu au capetatu 34 voturi, Metianu 25, — N. Popea 1 votu.“

Deci Parintele Archimandritu Mironu Romanu, carele conformu statutulu bes. au intrunitu absolut'a majoritate a voturilor, este nou-alesulu Eppu allu diecesei Aradului. Aprobatiunea si confirmatiunea alegerii d'in partea Domnitoriului are se urmedie in scurtu.

Salutamu acesta alegere, si, fericitandu pre noulu Eppu, fericitamu totodata pre alegatori si dieces'a Aradului, ca-ce dupa firm'a convictiune ce avemu, neci alegatorii neci clerulu si poporulu diecesei nu se voru insiellá in alessulu loru, carele consciu innaltei si grelei missiuni va starui d'in tote poterile suffletulu cu cari Ddieu l'a inzestratu cu man'a larga, a se arretá demnu de increderea pusa intr'insulu si a face totu ce i-va fi possibile spre binele stei beserice si a dulcei salle natiuni, pre cari au invetiata a le iubi d'in teneretiele salle. Vietiundu pentru beserica si natiune, — pentru cari trebue se-si puna suffletulu, — i dorimu cu sinceritatea si affectiunea amicu d'in tineretie, petrecute mai multi anni in locuinti'a muselor, ca Parcele se-i tindia firulu vietiei pana la celle mai aduce betranetie!

tota callea, de a face ce-va ameliorare, si candu cu precalculatiune suntemu adusi la o asiá stare, încátu cu manile în sinu se privim numai cum ne despoia altii de totu ce avem pe langa noi, fora ca se potemu deschide baremu gur'a ca se protestámu in contra unei tractári ca acest'a. — Nu pote fi neci unu romanu cu anim'a la locu si cu mintea întreaga, care se cutodie a negá adevverulu cuvintelorú acestora, cá-ce acest'a ni-o areta intemprabile de tote díllele, o adevverese opuniunea publica, care se manifestedia in tote organele de publicitate atátu celled romanesci, cátu si celled straine. — Neindestullirea e generale, nu numai romanii, ci si cei-alti conlocuitori, încependu de la cei ce stau in fruntea affaceriloru tierrei pana la cellu din urma dílleru, spunu si marturisescu cu voce inalta, cá lucrurile mergu reu, cátu se pote de reu.

Stámu reu in privinti'a materiala-financiala si nu mai pucinu reu in privinti'a intellectuala, adeca cu privire la instructiunea publica, asiá cá cu totu dreptulu potu díce, cá nu numai cá nu progressámu, ci chiaru regressámu. Nu voiescu a me occupá aci cu cine scie ce politica innalta séu a crísiá pre cine scie ce omeni mari, pentru cá nu sum competentu la acest'a; — ci voiu fi numai resunetulu acelloru lipse, neajunsuri si sufferintie, cari se sentiescu pre aici pre la noi. — Am díssu mai susu, cá regressámu in privinti'a intellectuala, si cá se nu-mi arrunce cine-va cá su pessimistu si vorbescu numai despre generalitati fora de a produce casuri concrete, acesta asser-tiune o voiu si probá cu essemple viue si casuri speciale. — Totu de un'a am avutu datina a cetí cu cea mai mare interessare programele instituteloru de invetiamentu a gimnasieloru si academiiloru — si cu mare dorore si intristare am afflatu, cá in annii din urma, si ce e mai multu, chiaru de candu traimu in er'a asiá numita liberala constituționala, numerulu studentiloru romanii s'a impucinatú din annu in annu intr'o mesura forte batatoria la ochi, mai la tote institutela, atátu la celled curatu romanesci, cátu sil a celled straine, unde romanii au avutu datina a studiá, má in unele parti asiá de tare s'au raritu studentii romanii, încátu luandu a fara pre-procti-si-intelligenti'a, abia in a dícele satu vei afflá unu tierranu care se-si duca copilulu la vre unu gimnasiu, pana ce inainte de acest'a numai cu cáti-va anni rara communa erá aceea, de unde sa nu fia cáte 2—3 fii de tierrani la institutela mai innalte.

Asiá stá lucrulu chiaru aici la noi in Selagiú, acea parte a statulu ungurescu, de care numai atunci si-aducu aminte stapanii nostri, candu e vorb'a de noue impositie, de recruti, séu alte sarcine, aici nu numai cá nu s'a ingrigitu statulu de ameliorare cu privire la instructiunea publica, ci a lassatu ca uniculu gimnasiu din Simleu se se dísolva, din lips'a mediloceloru necessarie pentru sustinerea profesoriloru, si adi numai din lips'a acestui gimnasiu Selagiulu, respective patri'a întreaga perde unu numeru considerabilu de intelligenti, cari sunt siliti a remané a casa la cornele plugului si langa vite, pentru cá a-i tramite la alte gimnasie indepartate se receru spese si mai mari, cari plugariulu nu e in stare a le accoperi, fora ruinarea sa totala. Casulu acestu-a cu Simleulu lu amintii numai ca prin treacátu ca unu documentu viu despre interessarea stapaniloru nostri cu privire la desceptarea poporulu sermanu — si acum se trecemu la causele, cari impucineza numerulu studentiloru romanii.

De cercámu dupa caus'a acestei triste impregiurári indata ne impedcámu in seracia, carea s'a latitu ca o ciurma preste intrég'a patria si carea lancediesce tota potere spirituala si corporala, care nu lassa pre omu se se innaltie la o idea inalta si mai nobila, ci-lu tiene strinsu legatu de lucrurile primae necessitatis, adeca de a-si sustiené vietí'a de pre o díua pre alt'a. Acesta miseria inse o a produssu si potenti-atu in mare mesura darea si sarcinele ne-supportabile cari appesa umerii bietulu poporu. — Cu tote cá isvorele de venitu in urm'a vitregimei anniloru din urma au peccatu mai de totu, totu-si darea s'a redicatu, asiá, cá de presinte paralisedia si frustredia si cea mai essemplara díliginti'a. In astfelu de impregiurári ce e mai naturalu

de cátu cá bietulu tierranu, ca sa se sustiená si pre sine si famili'a, si se-si implenescá detorintiele si facia cu statulu, se impromuta cum pote si cum capeta, a-dese-ori cu 100, ba si cu 150 percente. De aici urmedia apoi neevitabilu, cá mosf'a tieranului ajunge la doba, se vinde cu unu pretiu baccatelu, si devine mai de a rondulu pre man'a jidoviloru, pentrucá impregiuráre de facia numai loru le favoreadia, fiindu banulu la potere si siarlatan'a in moda. — Cam asi'a stau lucrurile nu numai aici in Selagiú ci in tota tierri'a, apoi tiene-te romane, mai fá inca si scola corresponditoriala legii, mai platesce si pre invetiatoriu, pre preutu si pre notariu si cine scie inca pre cine?

Trista si deplorabila e sortea poporulu si prin urmare a tierrei, atátu spiritualminte, cátu si in privinti'a materiala, si cele mai funeste urmári sunt de temutu daca cei ce conducú destinele acestei nefericite tierre nu se voru ingrigi de vindecarea reulu, inca pana ce nu e tardíu, si a nume se nu scape din vedere acei conducatori mersulu retrogradu, care l'a appucatu in mai multe párti instructiunea publica si se mai slabescá cu impositiele, cá-ci poporulu nu mai invinge si e amaritu pana la suffletu.

Unu Selagiannu.

Hatiegu, in díu'a santiloru Archangeli.

Onorate Dle Redactor! Nenumarate, mari si nimicitorie sunt calamitatiile ce trebuie se le guste poporulu romanu din romantic'a valle a Hatiegului, de candu cu nefericit'a ora dualistica. — Nu este di, nu ora, ma nice minuta, in care se nu se auda candu unu vaetu, candu unu suspinu candu d'intr'o parte candu dintr'alt'a.

Un'a din celled 12 plage tramisse de Ceriu a-supra Ungariei fu si colera d'in ver'a trecuta. Nu fora tómiu se exprime poporulu cá: „de candu-su Ungurii domni, ne-a certatu Domnedieu cu seceta, fomete si colera.“ Multe mli de anime romanesci, — cari aspiráru la una vietia indelungata, la unu venitoriu ferice, cari ardeau de piulu desideriu de a-si vedé patri'a liberata, — au cadíutu victime ingrozitorei furie a colorii. — N'a cratiatu ca lacrimile orranorú, nu plansulu parentiloru, nu suspinulu amiciloru, pana ce si-a implutu cemetieriele ca si in tempurile de invasiune.

Numeru in oppidulu Hatiegu d'in mai bine de 17 sute de sufflete a culessu la 120 si a lassatu 26 prunci cu totulu orfani.

Una consternatiune generala a fostu cuprinsu poporulu, candu eta cá pre la midiloculu lui Augustu appare in midiloculu lui dlu Vice-Comite Ignatiu Szereday.

A venitu ex-officio se-si castige informatiuni chiere despre starea sanitaria a Hatiegului. Dar' ascultati Romani si invetiati: dlu vice-comite, in locu de a da poporulu vre-unu consiliu umanitoriu, se se fia esprimat publicu si cu viersu innaltu „Ce-mi passa de ar peri întregu Hatiegulu numai ungurii nu péra.“

Atát'a a sciutu, atát'a a díssu. — Spune mi cu cine te insociesci si-tí voiu spune ce omu esti. — Cauta la amplotiati unu statutu si nu fora usiuretate vei fi profetu: Unu statutu condussu, gubernatu si administratu de barbati cu caracteru, cultura, moralitate si umanitate si-a afflatu limanulu salvarei. — Unde in fruntea affaceriloru ajungu omeni pucinu morali, fabulisti, misantropi, acolo dísolutiunea e una cestiune de tempu.

Ce va díce dlu vice-comite, candu vre-unu romanu, nu functionariu, ci de conditiune privata, s'ar' esprime romanesc: Domne dá se crepe toti Ungurii, cá de candu au taberitu in Europ'a, totu relle au facutu! Deschide te pamentule si inghite de vii pre acei, cari multu tempu au fostu spaim'a veciniloru, éra mai tardíu impilatorii, jafuitorii si tirannii strabuniloru mei! Ce facia ai face dlu Szereday candu vre-unu romanu in consternatiunea sa ar' oftá: Ada Domne díu'a destinata, cá multe detorii avemu de refuitu cu bunii si iubiti nostri compatrioti?

Ar' revoltá — de securu — tote poterile nu numai alle díurnalistice, administratiunei si justitiei magiare, ci si alle infernului, de le-ar' poté, ma ar' predicá resbelu de exterminatiune totala contra totu-

ros Romaniloru. — Si ce fecemu noi Romani? Cercámu tote midilocoale spre a legá fra cu acei-a, cari de ne-arú poté, ne-arisorbi intr'o lingura de apa. — Mare raíre!...

Unu essemplu, si va fi destullu spre a illítrá sentiulu de nobletia si umanitate allu dliv-comite ca functionariu publicu: — In illele trecute avuramu onorea a salutá in idiloculu nostru pre artistulu-teatralistu I. nescu de la Gallati. Indata dupa succesa primei representatiuni, — informandu-se despre numerulu si starea pruncila remasi cu totulu orfani din tempulu colei, se apromise cá va da una representatiune in favorulu esclusivu allu acestoru pruci. — Representatiunea avú locu in 10 a. rentei. — Despre successulu debutarei salpre scena nu vomu vorbi, fiindu-i talenlu prea cunoscutu mai totororu lectororu. Un'a nu vomu retacé: oppidulu nostre unu oppidu micu, dar' venitulú curat allu acellei representatiuni sue la 50 fl. v. pentru nescu copii remasi desculti si deracati in capu de ierna, e unu ajutoriu nu einsemnatu.

Ecce dle v-comite si functionariu la caru statulu, ecce adeverat'a cultura a aniei, ecce moralitate si umanitate!

Primesca dar' dlu I. Ionescu multiurilerpuresce din innocintele anime aloru 26 orfai din tempulu colerei, si fia convinsu, cá unele Ionescu va remané scrissu cu literenestergibili in memori'a acestoru surceli trainidi.

Unu monumentu de perpetua amentire dinpartea dlui Ionescu, si unu monumentu de terna condemnare din partea dlui v-comite, stau unulu langa altulu in Hatiegu.

O.....

Sabiu, 10 Nov. 1873.

Pr. On. Dle Red! Tóti omenii cari au ajuns la cunoscentia cá adi cultur'a si sciiti'a dominédia pamentulu, si-dau silintia ca s-si insusiesca, dupa potintia, aceste doue colonne tari, pentru a edificá pre elle atátu feriere propria, cátu si feriere nativnei loru.

Junimea studiosa de la institutulu pedagogico-theologicu archidiecepsanu din Sabiu pentru urmarirea acestui scopu — precum este cunoscutu — s'a intrunitu inca cu cáti-va anni mai nainte de acest'a intr'o Societate de lectura.

In tenorea statuteloru salle ea s'a reconstituitu si in annulu acestu-a, si sub intielpt'a conducere a Clariss. D. Dr. Ilariu Pusariu, professoru de Theologia, ea tiene siedintiele salle ordenarie, in tote Dominecele regulatu; dupre impregiurári a avutu si va avé si siedintie publice literarie.

Ea dispune de biblioteca, ce contine mai bine de 350. volume cárti de diverse specialitati, cari correspundu prescrisseloru Statuteloru salle. Din contributiuri si tassele, ce le depun membrii ei, societatea si-procura in confínu cárti de interessu, si accopere spesele salle.

Ajutoriulu, carele — intru ajungerea scopulu propusu — acesta Junime l'a primitu de la Dlu Red. prin donarea pretiuitulu díariu, ce redigeati, si de carele Ve rogámu cu totu respectulu si pentru viitoriu — ne vomu ingrigi a-lu resplati prin nisuinti'a de a deveni aceea, ce acceptati de la noi, adeca: speranti'a viitoriulu.

Pimiti, etc.

Victoru Popea
vice-presied.

Ivonu Palade
not. Societ.

Fodele, Distr. Zarandu, 8. Nov. 1873.

Onorab. Red! Tenerulu Ioanne Tuduru a lui Nicolae din comunitatea Valba-Bradú, distr. Zarandu, in etate de 17. anni romanu de relig. gr. or. scie cetí si scria ca pictoru naturalistu se recommenda prin subacrisssulu Onorabilelu publicu romanu si in specie cellu amatoru de pictura, ca se binevoiesca a primí pre acestu teneru spre instruire si perfectiunare in artea picturei, cá-ci parintii lui din caus'a miseriei, nu sant in stare a-i da ajutoriu in asta privinti'a; deci aru fi dauna si peccatu, ca unu assemenea talentu-geniu, saditu de natura in acestu teneru, in artea picturei se

omana neperfectiunatu si ingropatu in pamentu. —

Binevoiesce deci Onorab. Dle Red. a da locu acestoru sire in colonele multu pretiuitulu díariu allu D. V. si nu-mi refusatí rogarea in asta pivintia cu atátu mai vertosu, cátu eu sum plinu de sperantia, cá se va afflá între romani unu Crestinu generosu pentru primirea acestui teneru demnu spre instruire si perfectiunare in artea picturei, spre alinarea dorintiei nostre in interessulu nationalu. — Sunt rogare si celled-lalta Pr. St. díuarie romane a da locu in colonele loru acestei recommendatiuni.

Georgiu Forasú
docinte.

Romani'a. Cu occasiunea serbarii jubileulu de 25 anni a imperatulu Franciscu Iosifu, suppusii ostrunguresei d'in Bucuresci inca voru tramite adresa de fericitare, prin una deputatiune, ai carei-a membri sunt: Adolf Hertiu, (judanu) director, bancei romane (ca conducatoriu deputatiunii) *Tiepeniagu*. (romanu) aginte allu societáti de vapore pre Dunare, *Teutschländer*, (neamtiu) parochu de confess. evang. *Tomca*, (magiaru) parochu de confess. elvetica, *Grünwald* si *Schlesinger* (judani) commercianti, *Cerni* (slovacu) si *Manega* (?) officiali la callea ferrata. Eppulu catol. de ritulu latinu *Ignatiu Paoli*, care actualminte se affla in Vienn'a inca se va allaturá deputatiunii. Precum se vede d'in acesta lista membrii deputatiunii sunt alessi cu privire la confessiuni si nationalitati.

Una scire electrica d'in Bucuresci cu dat'a 26. Nov. publicata in „Pester Lloyd“ annuncia cá Port'a prin una nota au opritu principatorulu de la Dunare (Romania si Serbi'a) a inchia cu tierrele straine ori ce felu de conventiuni, contra caroru-a pana acum nu s'a redicatu neci candu vre o contradicere. — Precum se vede, — presuppuendu cá scirea este adevverata, — nu lipsesce carligulu la incurcature politico-diplomatice, d'in cari cestiunea orientulu, punendu-se la ordinea dílle, se pote usorú nasce resbellulu despre care de multu se vorbesce si allu carui-a intunecosu essitu abia se pote precalcúlá.

VARIETATI.

Teatrulu romanu au perdutu pre prim'a sa artista, pre cea mai iubita si serbatorita de unu publicu, — pre

Mathild'a Pascaly

una lunga si grea suferintia o rapi in 10/22 Nov. la 10¹/₂ ser'a, si scenei rom. si copiloru sei si unui sociu nemangaiatu; memori'a ei inse va traí in inim'a Romaniloru.

† (Necrologu.) Florentinu Simonu, advocatu renumitu, cetatianu stimatu si zelosu propagatoriu allu magiarismulu (parintii lui s'a tienutu de releg. gr. or. si chiaru soro-sa, repausata, sunt vre o 6—7 anni s'a tienutu pana la morte de aceea beserica si la immormentarea ei au functionatu preutul gr. or.) au repausatu in 24 l. c. in etate de 70 de anni. Repausatulu au fostu in teneretiele salle unulu d'in cei mai cautati advocati, omu cu multa eruditie si forte affabilu, — in annii d'in urma ca representante orasionescu luasse parte la tote adunările publice, in cari se facusse remarcabilu prin nenumaratele salle discursuri ce le tienea apropo in tote siedintiele. D'insulu au fostu advocatulu Romaniloru d'in Brasiovu cari lu-insarocinasse a le duce cunoscutulu processu cu Grecii. — O fica a lui este maritata dupa D. Petru Mihali, deputatu distale, carea, d'impreuna cu sociulu ei, trei prunci ai loru si doi frati ai ei gelescu mortea iubitululu loru parinte. — Fia-i tierrin'a usiora!

(D. Assente Severu) au conchiamatu prin depesie intelligenti'a si poporulu

romanesco pre diu'a de 30 Novembre, a. c. st. n. la Alba-Jul'ia, pentru deliberearea, votarea si tramitarea unei adrese la allu 25-le annu allu gubernarei Regelui si Mare-Principelui Franciscu Iosifu I.

(Prelatii romani la jubileulu Imperatului.) Pr. Ssa Par. Archiepiscopu si Metropolitu Dr Ioanne Vanc'a se affa in Pest'a, venitu a salut'a in numele provinciei salle beser. pre Domnitoriulu carui-a i va present'a si adress'a in care sunt depuse omagie credintiosilor romani, cari dupa at'at'a sufferintia si desconsiderare n'au perditu inca neci credint'ia, neci increderea in Monarcu. — Pr. Ssa. P. Episcopu Ioane Olteanu inca se affa in capitala, venitu totu cu a cellu-a-si scopu.

Assemene, spre a salut'a pre Domnitoriulu in numele provinciei beser. gr. or rom. s'a presentatu sub conducerea Pr. Ssalle Episcopului Ionu Popasu, una deputatiune de 12 membri intre cari nou-alesulu eppu M. Romanju, archim. N. Popea, mai mult'i preuti d'in diocesa Aradului, deputatii dietali Cosm'a, Besanu, — Septemvirulu Puscariu, ass. tabl. Gallu, etc. Domnitoriulu multumindu vorbi cu fia-sce carele c'ate-va cuvinte.

(Espus'etiunea universale) fu cercetata, din 1 Maiu pana in 2 Novembre de 7.254,687 persone. In cele trei dille din urma numerulu cercatorilor se urc'a la urmatoriele cifre: Vineri in 31 Octobru 35,809 persone, intre cari numai 27.102 au platitu pretiulu de intrare, era pre galeriele de pre rotunda s'au urcatu 2713. — Sambeta in 1. Novembre; 76.812 persone, intre cari 66.266 au platitu pretiulu de intrare, era pre galeriele de pre rotunda s'au urcatu numai 2027. — Domineca in 2 Novembre; 136.647 persone, intre cari 120 de mii au platitu pretiulu de intrare, era pre galeriele rotunde s'au urcatu 4136.

(Multiamita publica.) Societatea junimei de la facultatea teologica d'in Ghier'ia aduce respectuosa multiamitaa onorab. D. Atanasiu Fetu, Dr. in medicina si in legi, professoru la seminar. Socolei, membru acad. rom. etc. pentru daruirea opului dsalle „Manualu de medicina practica populara.“ Assemene onorab. D. Vasiliu Vaid'a, secretariu minister. pentru daruirea opului dsalle „Epistola deschisa c'atra Redact. „Telegrafului Rom.“ ambele opuri daruite bibliotecei societatii de lect. „Alessi-Sincaiana.“ Iosnu Dorosiu, presied. — Silviu B. Sohor'o'a, notariu cor.

(Appellu c'atra autorii de carti rom.) Secl. XIX. ca seclu allu luminei, pretinde imperiosu de la poporele romase in cultura ca se staruesca a ajunge pre poporele inaintate, acest'a se va effectul mai alesu daca cei chiamati a educ'a generatiunea presente voru fi insi-si luminati; intr'acesti-a suntemu si noi invetiatorii comunali, avendu a ne perfecton'a ca se potemu respunde chiamarei nostre conformu cerintieloru timpului si acceptarii natiunei. Noi inse, dorere, progressamu forte cu in-cetulu pentru ca aproape toti st'amu reu materialmente, d'in care cauza, avendu a ne lupt'a cu neajunsele vietiei, pre langa sustinerea propria, nu ne potemu procur'a neci celle neappperatu trebuintose pentru „cultivarea propria.“ D'in aceste consideratiuni mi-icau libertatea a rog'a pre Onorab. DD. diurnalisti si autori de carti romanesce scientifice, morali si chiaru politice, etc. ca se binevoiesca a ni veni intru ajutoriu si in parte in ceea ce me privesca, spre a pot'e infintia „biblioteca in Selsigu.“ Generosiloru donatori, pre langa recunoscintia, li-se va da si socotela publica despre primirea cartiloru, a caroru pastrare pentru biblioteca se va assecura prin ingrigirea comitetului scol. Datu in Selsigu, (post'a ult. Sz.-Cséh) 28. Octovre, 1873. Elia Bud'a, invetiariu primariu si bibliotecariu.

(Date Statistice despre colera) Dupa celle mai noue reporturi oficiale inaintate la ministeriu pana in 1. Novembre, a. c. despre epidemia ce domnesca inca si asta-di in unele tienuturi alle tierrei, s'a intemplantu in cursulu annului preste totu

433,298 casuri de colera; dintre aci-a 246.718 s'au insanatosiatu, 182.591 au moritu si 2978 au remasu si mai derte sub ingrigire medicale. Esto inse de orvatu, ca in acesta date nu se cuprind si casurile de colera ivite in Croati'a, Sion'ia si fostele Confinie militari; assemene nu sunt cuprinse in aceste date nice alle victime, pre cari epidemia le-a rapitu ca indata la ivirea sa la finea annului 12, at'atu in Bud'a, c'atu si preste totu in ngari'a superiora, — Daca vomu calcul. si pre acesti-a, atunci afflamu ca in an. 18/3 colera a rapitu de pre teritoriulu coronei Stefanu cellu pucinu 200 de mii victime. na perdere acest'a ca si care nice doue reali mari n'aru fi causatu.

(Offrand'a.) Domn'a Steege nasta Negri si ficele salle Dnele Mari'a Cretu si Elen'a Steege, au offeritu bibliotecei ntrali din Iassi bibliotece'ia fericiului Dr. Steege, fostu ministru. Acesta bibliotece se compune din 1449 volume.

(Defraudatiune la cass'a centrala r. ung. a statului.) Oficialu cassei centrale de Budapesta Kumm'a defraudatu erariulu cu 150,000 fl., si sub testu ca merge la espositiunea de Vier'a, o tulli in America, — refugiuulu talharuru din Europa, — de aici telegraf'a famici salle, ca se affa ajunsu acolo sanetosu, sea ce descoperi totu-odata loculu refugiuulu. Polit'ia americana, fiindu avisata despre sestu incidentu, a si luat totu mesurile necesarie spre a pune man'a pre scleratu defraudatoriu, si se spera ca Kumm'va ajunge currendu insintea tribunalulu lin Budapesta. Se dice ca cassariulu Kumer cellu pecinu de duoi anni incoce se ocupa cu ideea d'a emigra in America. Assemene defraudatiune s'a intemplantu si in Ser'ia.

(Demissiu si numiri.) Ministru culteloru si instructiunii publice au demissu pre Alessandru Bud'a, la rogreasa, d'in functiunea de inspectoru scol. in letatea-de-petra si Ugoc'ia, insarcinandu in modu provis. cu agendele inspecteratululu in Ugoc'ia pre Sigismundu Lubi, insp. in Satumare, era cu ageudele insp. scol. in Cetatea-de-petra pre Iosifu Cherecheiu inspect. scol. in Crasn'a si Salnicu-med. Ministru iustitiei au numit cancellistulu in cartea fond, de la judecatori'a montand de Oraviti'a pre Juliu Bordanu fostu diurnistu la judecat. cercului; era pre Ottone Ioanovicu, fostu diurnistu la judecatori'a d'in Fagarasiu la numitu cancellistulu la judecatori'a de Sabiu, — in fine pre Augustu Marcusiu, diurnistu la judecatori'a de Simleu la numitu cancellistulu, totu acolo. (Nu scimu de sunt romini sau ba? acesti doi d'in urma, dar dupa nume si locu ni-se pare ca sunt.)

(Zastava) annuncia ca administratorulu patriarcatulu serbescu, prin scisore cerculare d'in 15. Nov. a. c. au chiamatu pre membrii delegatiunii congressului serb. a se aduna la 2. Dec. a. c. in Cirlovetiu.

Indreptare. In Nr. 72. Faq'a I. Col. I. versu 15 de la valle in susu, in locu de disperate a se ceti „disperate“.

(Bibliografia.) D. Dimitriu Iarcu, vechiu professore si inspectoru de scole, a elaboratu in cursu de mai multi anni cu multa ostendela, si a publicatu in a dua editiune, o pretiosa opera pe care, cu dreptu cuventu o numesce in precuventarea sa: **magasi'a cartiloru, seu statistica t'urorulu cartiloru si scrieriloru impresse cari au apparutu in limb'a romana, incependu de la cea mai vechia data din secolulu allu XVI, candu s'a impresse la Brasiovu primele carti besericesci (1570) in limb'a romana, si mai alesu de la introducerea primei tipografie in Roman'ia de c'atra Domnulu nostru Matheiu Basarabu (la Govora, Valcea 1634,) si de c'atra Domnulu Moldovei Vasile Lupu in Iassi (la Trei Ierarchi 1640), — adeca cam 1 seclu dupa descoperirea imprimeriei si 2 secoli dupa inventarea harthiei.**

In acesta interessanta colectiune se gasescu:

1. Mai multe date interessante despre bibliografie in genere, scriitori, opere etc.

2. Tabla generala alfabetica de numele totoruru autoriloru si traducetoriloru romani, indicandu si annulu seu annii in care a scrissu fia-care. Assemene si o tabla alfabetica de autorii straini cari au scrissu despre noi.

3. Datele infintiarii diferiteloru imprimerie.

4. Cartile utile si recomandabile copiiloru de ambe sesse.

5. Bibliografia chronologica romana, seu tablou generalu de tote cartile, brosiurele, foile periodice in limb'a romana, seu in limbi staine relative la Romani, incependu din secolulu allu XVI (1570) si pana adi. Acestu catalogu generalu e clasificatu dupa anni, incependu cu annulu 1570, si indica numele cartii, numele autorulu seu traducetorulu, orasiulu unde s'a impresse cartea si loculu unde se pote gasi. Acestu interessantu dictionariu bibliograficu contine 161 pagine mari, in cari intra si unu appendice.

In precuventarea acestei statistice bibliografice se arreta intre altele si utilitatea ce pote trage cine-va din posederea la indemana a acestei carti, care a costatu at'ati-a anni de labore. Mai aut'atu este forte utile si necessaru unui omu de litere si scientie a ved'e in acesta statistica bibliografica gradatiunea prin care a trecut scrierile si imprimerea cartiloru romane. Apoi este bine a soi daca vre unu altu autoru a scrissu seu a tradussu o materia ore-care, si candu; ca-ci s'au veditu traductiuni facete de mai multi fara a se soi unii pre altii. In fine ori cina voiesca a si compune o biblioteca cu carti vechie si noue are necessitate se consulte acestu magasinu, acestu catalogu generalu spre a-si alege ce voiesca. Este indispensabile pentru ori-ce omu ce-posede o biblioteca cu carti romane se posseda si acestu catalogu generalu allu totoruru cartiloru ce essistu de la celle mai vechie date.

De prisosu dara, in urm'a celloru espuse, a mai recommend'a publiculu o assemenea pretiosa carte seu dictionariu allu totoruru cartiloru romane si relative la Romani.

(„Press'a“) Dlu Constantin Ionescu, professore la gimnasiulu din Ploiesci, a datu la lumina una scriere intitulata „**Privire in trecutulu Romaniloru.**“ Acesta scriere, precum ni spune auctorulu in prefatiune, are de scopu „se consiliedie credint'ia in bine, se puna in vederea Romaniloru de adi vechiele si sublimele virtuti stramosiesci se intaresca coragiulu abatutu allu unoru-a, se fortifice debil'a credintia a altoru-a.“ — Recommendamu — dice „Romanulu“ — cartea dlui Ionescu totoruru Romaniloru si bunu si rei; celloru bunu, ca se nu devina nici-odata rei; celloru rei, ca se se faca bunu, luandu esemple din ea.

Sciri electrice.

Bucuresci, 27. Nov. Camer'a se deschise asta-di prin cuventulu de tronu allu Principelui, care constata bunele relatiuni cu poterile straine si intre ap'ausele deputatiloru fece ammintire despre preventori'a primire a principelui la curtea de Vienn'a in cursulu verei trecut'e si despre bunu successulu espusetiunii romane. Discursulu tronului annuncia, mai de parte, mai multe proiecte de lege, intre cari unulu relativu la modificatiunea codicelui penale si altulu pentru infintierea bancei de escompturi. Eespre junctiunile callii ferate nu se fece mentiune in cuventulu de tronu.

Craguievatiu, 27. Nov. Cuventulu de tronu la deschiderea Scupstinei ammintesce despre distins'a primire ce principelu avu la imperatulu Austriei si de-

spre cordial'a primire la Mac-Mahon si dice: Serbi'a facia de Porta si de poterile garanti este inspirata de dorint'ia d'a-si castig'a binevoitori'a spriginire a loru. Cuventulu de tronu fu primitu cu entusiasmu. Carabiberovicu fu alesu presiedinte scupstinei.

Bucuresci, 28. Nov. Senatulu s'a constituitu dej'a, realegundu biroulu din sesiunea trecuta. Commissiunea pentru compunerea respunsului la cuventulu de tronu inca s'a alesu. Camer'a deputatiloru nu este inca in stare d'a aduce vre unu concludu.

Incuoscintiare

Societatea de lectura rom. d'in Logosiu va tien'e adunarea sa generale annuale domineca in 16/28 Decembre, a. c. la 4 ore dupa amedia-di si dillele urmatorie; Onorab. dd. membri ai societ. se inoita la acesta adunare. Datu d'in siedint'ia comitetului tienuta in 20 Novembre, 1873.

Comitetulu

Insciintiare oficiale.

Nr. 168 ex 1873. Conformu gratiosei oradinatiuni eppesci cu dat'a Aug. an. cur. Nr. 2456/889. prin acest'a sunt conchiamati cu tota onorea toti membrii Comitetului scolei ppale rom. din Lapusiu Ungurescu, la conferint'ia plenaria ce se va tien'e sub presiediuulu esmisului eppescu, in edificiuulu scolei ppale rom. d'in Lapusiu la 18. Dec. a. cur. seu in diu'a starii de S. Nicolau, spre a se decide a supr'a precarie acestei scole, de a cerc'a veniturile ei si de a tenta tote si ori-ce mediuloce possibile pentru sustinerea acellei-a-si ca atare si pre venitoriu, ca nu cum-va prin evinemente nedorite se se aduca rusine, dar mai vertosu dauna poporului si natiunei romane at'atu de greu cercate.

De la officiuulu Inspectorale scol. conf. allu tractulu Lapusiu-Ung. — In Lapusiu-Rom. la 19. Nov. 1873.

Demetriu Varn'a

Vprotop. Insp. scol. conf. tract.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. si red. respundiet.

Sirupu Pagliano,

cellu mai bunu mediulocu pentru curatirea sangelui, se affa genuinu in singur'a agentura principala a lui

Stefanu Giergl,

primulu fabricantu reg. ung. priv. de carti de jocu,

Pest'a. in coltiulu stradei lui Franciscu Deak si strad'a Viennesi nr. 1. etagiulu I.

Pretiulu unei butile: 1 fl. 40 cr.; 6 butile 6 fl. 50 cr.; 12 butile 12 fl. v. a. Mai pucinu de 2 butile nu se tramittu.

Acestu mediulocu pentru curatirea sangelui, care este renumitu in tota lumea, si care pana asta-di nu numai ca nu este intrecutu, dar pana acum nici parecchia nu si-a afflatu, si-a castigatu unu renume recunoscutu in tota Europa, de-ora-ce in celle mai multe feluri de bole s'a doveditu ca unu medicamentu miraculosu si nepretuitu, precandu alte medicamente n'au avutu nici unu effectu imbucuratoriu.

Carti de jocu, celle mai fine si mai frumose ce se potu fabric'a, se potu capeta cu redicatu a si in detailu cu pretiulu fabricoi, platindu-se seau d'adrechtulu la cassa seau per Nachname; la cerere espressa se tramitte tarif'a pretiuriloru prin

5—6

Stefanu Giergl.